

2022 METŲ NACIONALINIO FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO IR VALSTYBĖS SKOLOS DUOMENŲ FINANSINIO AUDITO REZULTATAI

2023 m. rugsėjo 29 d.

Nr. FAE-3

SANTRAUKA

Audito tikslas ir apimtis

Vadovaudamiesi Valstybės kontrolės, Viešojo sektoriaus atskaitomybės ir Valstybės skolos įstatymais, atlikome 2022 m. nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio ir valstybės skolos duomenų auditą.

Auditas atliktas pagal tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus, kurie apima ir tarptautinius audito standartus. Audito apimtis ir taikyti metodai išsamiau aprašyti 2 priede „Audito apimtis ir metodai“ (24 psl.). Audito ataskaitoje pateikiami tik audito metu nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė dėl konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio pareiškama audito išvadoje.

Pagrindiniai audito rezultatai

1. Finansinių ataskaitų rinkinyje yra reikšmingų duomenų iškraipymų

Vienuoliktus metus iš eilės (nuo pat sudarymo pradžios) nacionaliniame finansinių ataskaitų rinkinyje nustatome reikšmingų duomenų iškraipymų: jis neparodo teisingos mūsų valstybei priklausančio turto, įsipareigojimų ir pajamų vertės, o dėl vidaus kontrolės trūkumų į 2022 m. rinkinį neįtraukti keturių subjektų duomenys. Tačiau 2022 m. kiekybiškai ir kokybiškai reikšmingos klaidos nebuvo paplitusios, kaip buvo 2021 ir 2020 metais (1 skyrius, 10 psl.).

Valstybės konsoliduotųjų ataskaitų rinkinyje nustatyti reikšmingi duomenų iškraipymai, atitinkamai informacija neteisinga ir aiškinamajame rašte (1 skyrius, [12 psl.](#)). Iš jų:

- ✓ 97,48 proc. (11 462,37 mln. Eur) duomenų apie mokesčių pajamas ir su jomis susijusių gautinų ir mokėtinų sumų teisingumo negalime patvirtinti. Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde susidariusios aplinkybės, susijusios su apskaitai tvarkyti naudojamų informacinių sistemų trūkumais, 2022 metais išliko;
- ✓ apie 2 proc. (588,01 mln. Eur) žemės vertės duomenų – miško žemės – nepatikimi, nes Aplinkos ministerijos apskaitoje neužregistruoti ir neišregistruoti iš Nacionalinės žemės tarnybos perimti ir jai perduoti valstybinės miškų ūkio paskirties žemės sklypai, neteisingai nustatyta ir sudarant finansines ataskaitas nepatikslinta tikroji žemės vertė, netinkamai atlikta jos inventorizacija;
- ✓ 383,41 mln. Eur ilgalaikio finansinio turto negalime patvirtinti, nes Aplinkos ministerija JESSICA kontroliuojančiojo ir JESSICA II fondų fondo finansinius duomenis atskleidžia neteisingai;
- ✓ 68,80 mln. Eur turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto duomenys neteisingi, nes trijų viešojo sektoriaus subjektų finansinės apskaitos tvarkymo procesai ir ūkinių operacijų registravimas neatitinka Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų reikalavimų. Iš jų dvi – nepatikimi antrus metus;
- ✓ 51,39 mln. Eur padidintas rezervas, nes 2022 m. įsigyti 476 vnt. miškų ūkio paskirties žemės sklypuose esančių medynų Aplinkos ministerijos apskaitoje registruoti ne jų tikrąja verte, registruojama pirminio pripažinimo metu, o per tikrosios vertės pokytį, registruojamą įvertinus turtą sudarant finansines ataskaitas.

2022 m. savivaldybių kontrolės ir audito tarnybos nustatė reikšmingus duomenų iškraipymus – nepatvirtino 1 280,34 mln. Eur ilgalaikio turto ir su šiuo turtu susijusių finansavimo sumų bei grynojo turto teisingumo. Didžioji dalis šios sumos – dėl neteisingai į apskaitą įtrauktų savivaldybių kelių ir gatvių (1 skyrius, [12 psl.](#)).

Privalomojo sveikatos draudimo, Valstybinio socialinio draudimo, Ilgalaikio darbo išmokų fondų ataskaitų rinkiniuose nustatyti šiems rinkiniams reikšmingi duomenų iškraipymai, susiję su teisingu fondų gautinų sumų ir įsipareigojimų užregistravimu (1 skyrius, [13 psl.](#)).

2. Rekomendacijų įgyvendinimas prisidėtų prie klaidų ataskaitose mažinimo

Siekiant mažinti viešojo sektoriaus subjektų apskaitoje nustatomų iškraipymų mastą, kasmet, atlikę auditus ir nustatę dažniausiai pasitaikančias klaidų priežastis, rekomenduojame Finansų ministerijai imtis priemonių jas šalinti. Ankstesnių auditų metu teikėme rekomendacijas inicijuoti viešojo sektoriaus vykdomų veiklų ir su jomis susijusių turto ir įsipareigojimų peržiūrą (inventorizaciją), priimti sprendimus dėl bendros (vienodos) apskaitos politikos taikymo. Ministerijos parinktos priemonės dėl šių sektoriaus subjektų veiklų peržiūros poveikio neturėjo, todėl buvo parinktos kitos priemonės: keičiamas Centralizuoto viešojo sektoriaus subjektų buhalterinės apskaitos organizavimo tvarkos aprašas, kuriame bus nustatytas apskaitai būtinos informacijos pateikimo procesas ir atsakomybės bei standartizuotų procesų aprašo pagrindu bendrame viešojo sektoriaus subjektų apskaitos posistemyje FABIS įdiegti apskaitos modeliai, kurie prisidės prie vienodo

sistemą naudojančių įstaigų apskaitos procesų taikymo, automatizavimo ir supaprastinimo (2 skyrius, [13 psl.](#)).

Nuo 2023 m. įsigaliojo naujos redakcijos Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, kuris pakeis Vyriausybės Seimui teikiamų (ir Seimo tvirtinamų) metinių ataskaitų rinkinių sudėtį, pateikimo terminus ir tvarką: naujos įstatymo nuostatos įgyvendins Valstybės kontrolės teiktą rekomendaciją ir leis veiklos rezultatus susieti su finansiniais duomenimis. Šie duomenys turės būti parengti ir pateikti Seimui per pavasario sesiją. Įstatyme numatyta praplėsti ir konsoliduojamųjų subjektų ratą – į ataskaitų rinkinius įtraukti valstybės ir savivaldybių kontroliuojamų pelno siekiančių subjektų ataskaitų rinkinius. Tačiau 2023-07-05 Seime buvo užregistruotas įstatymo pakeitimo projektas, kuriame siūloma konsoliduojamųjų subjektų aprėpties didinimą nukelti dvejimėms metams (2 skyrius, [14 psl.](#)).

3. Duomenys apie valstybės skolą visais reikšmingais atžvilgiais teisingi

Valdžios sektoriaus skola 2022 m. pabaigoje sudarė 25 672,4 mln. Eur, per 2022 m. išaugo 1 136,9 mln. Eur, arba 4,6 proc. Skolos ir BVP santykis sumažėjo 5,3 proc. p. ir 2022 m. pabaigoje sudarė 38,4 proc. BVP. Skolos duomenų netikslumų nenustatėme (3 skyrius, [15 psl.](#)).

2022 m. planuota pasiskolinti 3 907,0 mln. Eur, faktiškai pasiskolinta 3 731,0 mln. Eur. Skolindamasi 2022 m. Vyriausybė laikėsi nustatytų skolinimosi limitų (3 skyrius, [16 psl.](#)).

Savivaldybių skolos, skolinimosi, garantijų dydį ribojantys limitai ir reikalavimai įsiskolinimų padengimui kasmet nustatomi tų metų rodiklių įstatyme, tačiau jų sistemaiškai nesilaikoma: 2022 m. visos savivaldybės laikėsi tik vieno iš jų – bendrojo skolos limito. Reaguodama į tai, Finansų ministerija atliko savivaldybių fiskalinės drausmės sistemos, nustatytos teisės aktais ir taikomos jų biudžetams, peržiūrą ir pakeitė susijusius teisės aktus. Įsigaliojus teisės aktų pakeitimams, nuo 2023 m. bus atliekama savivaldybių įsiskolinimų stebėseną, nustatomi įpareigojimas Seimui pateikti informaciją apie skolų limitų laikymąsi ir apribojimai limitų nesilaikančioms savivaldybėms (3 skyrius, [16 psl.](#)).

Vyriausybė planavo parengti ir kartu su Lietuvos stabilumo 2022 metų programa pateikti valdžios sektoriaus skolos valdymo strategiją. Šiuos planus atidėjo iki 2023 m. II ketv., o vėliau pakeitė – vietoje strategijos sukūrė skolos scenarijų modeliavimo ir valdžios sektoriaus finansų tvarumo vertinimo įrankį. Tai svarus žingsnis fiskalinės politikos srityje, tačiau neatstoja valstybės skolos valdymo strategijos, t. y. žinojimo, apibrėžimo, kokių tikslų siekiama. (3 skyrius, [20 psl.](#)).

4. 2022 m. rezervai papildyti 894,3 mln. Eur, tačiau kiek Lietuva turi jų sukaupti – nenustatyta

2022 m. Rezervinio (stabilizavimo), Valstybinio socialinio draudimo ir Privalomojo sveikatos draudimo fondų rezervuose sukaupta 2 875,5 mln. Eur. Didžiausią rezervų dalį (1 962,2 mln. Eur) sudaro Valstybinio socialinio draudimo fondo rezervas, kuris ir padidėjo daugiausia (4 skyrius, [21 psl.](#)).

Valstybės kontrolė ankstesnių auditų metu buvo atkreipusi dėmesį į poreikį kompleksiskai kartu su valdžios sektoriaus skolos valdymo strategija persvarstyti ir valstybės rezervų klausimus – siektiną dydį, finansavimo šaltinius ir kt., tačiau neparengus minėtos strategijos, klausimai neišspęsti (4 skyrius, [22 psl.](#)).

Rekomendacijos

Siekiant turėti patikimus finansinių ataskaitų ir valstybės skolos duomenis, svarbu įgyvendinti ir 2016–2020 m. nacionalinio finansinių ataskaitų rinkinio teisingumo, valstybės skolos duomenų ir jos valdymo vertinimo auditų metu teiktas rekomendacijas.

Informacija apie teiktų, tačiau dar neįgyvendintų didelės ir vidutinės svarbos valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimo būklę 2023-09-01 pateikta 2023-09-07 rekomendacijų įgyvendinimo ataskaitoje¹.

Aktuali informacija apie rekomendacijų įgyvendinimo būklę, rezultatus ir įvykusius pokyčius yra skelbiama atvirose duomenyse Valstybės kontrolės interneto svetainėje <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/AtviriDuomenys>.

---

¹ 2023-09-07 Nr. RAE-14. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/post/3136/>.